

Rued Langgaard
STRYGEKVARTET NR. 1
STRING QUARTET NO. 1

1914-15, rev. 1936

BVN 68

Kritisk udgave ved
Critical edition by
Bendt Viinholt Nielsen

RUED LANGGAARD UDGAVEN
THE RUED LANGGAARD EDITION

EDITION WILHELM HANSEN

Rued Langgaard: Strygekvartet nr. 1 (BVN 68)

Kritisk udgave ved Bendt Viinholt Nielsen

© 2015 Rued Langgaard Udgaven

og Edition Wilhelm Hansen AS, København

BVN-numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works: With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgaven: Bendt Viinholt Nielsen.

Redaktionsassistent på nærværende udgivelse: Ole Ugilt Jensen.

Engelsk oversættelse: John Irons og Rune Kühl.

Layout: Hans Mathiasen.

Forlagsredaktion: Rasmus Koppelhus.

Rued Langgaard Udgaven blev etableret i 2000 med støtte fra Carlsbergfondet.

Den her foreliggende udgivelse er støttet af Augustinus Fonden og Beckett-Fonden.

Rued Langgaard Udgaven skylder begge fonde en varm tak for den velvillige støtte.

Rued Langgaard Udgaven

c/o Edition Wilhelm Hansen AS

Bornholmsgade 1A

1266 København K

Danmark

www.musicsalesclassical.com/ewh

www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3280-0

WH32255

WH32255A (stemmer)

Spilletid: ca. 37 minutter.

Rued Langgaard: String Quartet No. 1 (BVN 68)

Critical edition by Bendt Viinholt Nielsen

© 2015 The Rued Langgaard Edition

and Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen

BVN numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works: With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991.

General editor for The Rued Langgaard Edition: Bendt Viinholt Nielsen.

Editorial assistant for the present publication: Ole Ugilt Jensen.

English translation: John Irons and Rune Kühl.

Layout: Hans Mathiasen.

Publisher's editor: Rasmus Koppelhus.

The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with the support of the Carlsberg Foundation.

The present publication has been subsidised by the Augustinus Foundation and the Beckett Foundation.

The Rued Langgaard Edition would like to express its great gratitude to both funds for their willing support.

The Rued Langgaard Edition

c/o Edition Wilhelm Hansen AS

Bornholmsgade 1A

DK-1266 Copenhagen K

Danmark

www.musicsalesclassical.com/ewh

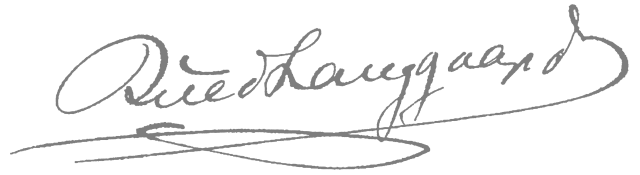
www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3280-0

WH32255

WH32255A (parts)

Duration: c. 37 minutes.

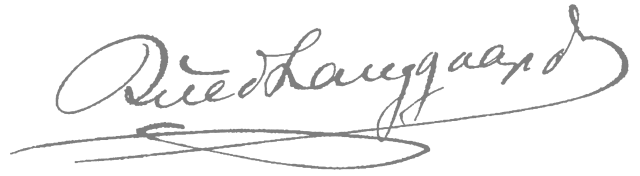

INDHOLD

OM UDGAVEN	4
OM STRYGEKVARTET NR. 1	5
STRYGEKVARTET NR. 1	
I. Andante ma non troppo ($\text{♩} = 132$)	7
II. Allegretto scherzando	17
III. Grave	30
IV. Sostenuto	40
KILDER OG KRITISK BERETNING	56

CONTENTS

ABOUT THIS EDITION	4
ABOUT STRING QUARTET NO. 1	5
STRING QUARTET NO. 1	
I. Andante ma non troppo ($\text{♩} = 132$)	7
II. Allegretto scherzando	17
III. Grave	30
IV. Sostenuto	40
SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY	56

OM UDGAVEN

Denne kritiske førsteudgave af *Strygekvartet nr. 1* er baseret på hovedkilden til værket, et i 1936 udarbejdet partitur, som foreligger i Det Kongelige Bibliotek i København (Rued Langgaards Samling, RLS 60,1). Sats I og II er i Rued Langgaards hustru, Constance Langgaards afskrift (med visse tilføjelser af komponisten), mens sats III og IV er udfærdiget af Rued Langgaard (med undtagelse af en kort, gentaget passage i sats III som er skrevet ind af Constance Langgaard). Constance benyttede Rued Langgaards egenhændige, reviderede partiturrenskrift fra 1914 (RLS 60,2) som forlæg, da hun 'renskrev' sats I og II. For så vidt angår sats I er forglemmelser, unøjagtigheder og fejl i Constances afskrift korrigeret og kompletteret i udgaven med detaljer fra det reviderede autografmanuskript. Hvad angår sats II fremstår Constance Langgaards afskrift imidlertid ufuldstændig, idet næsten al dynamik, artikulation og frasering mangler. Rued Langgaard har formodentlig bedt sin hustru om kun at afskrive selve noderne, idet han så må have haft til hensigt efterfølgende selv at indføje dynamik osv. Manuskriptet er dog efterladt med kun nogle få, spredte og tilfældige angivelser af denne art. For denne sats' vedkommende benytter udgaven derfor det reviderede originalmanuskript som primær kilde. Dog respekteres den ufuldstændige afskrifts udsagn i tilfælde, hvor komponisten har indføjet detaljer heri, som repræsenterer en ændring i forhold til det, originalmanuskriptet har på samme sted.

Satserne III og IV er rekonstrueret af Langgaard i 1936, idet han ni år tidligere havde kasseret disse dele af sit originale partitur (i mellemtiden havde han dog i 1925 benyttet sats IV i omarbejdet form som finale til strygekvartet nr. 5). De to satser rummer ikke så mange dynamiske og artikulationsmæssige detaljer som ses i sats I og II, og især er det påfaldende, at sats III over lange stræk er uden dynamiske eller tempomæssige anvisninger. Der er ingen kilder for hånden som supplerer udgavens hovedkilde, hvorfor udførelsen af satsen i stort omfang må bero på musikernes kunstneriske vurdering.

Udgiverens tilføjelser og ændringer er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser og buer med brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren.

Der henvises i øvrigt til *Kilder og kritisk beretning* s. 56. Revisionsberetningen kan også downloades fra www.langgaard.dk/RLU og Edition Wilhelm Hansens hjemmeside www.musicsalesclassical.com/ewh.

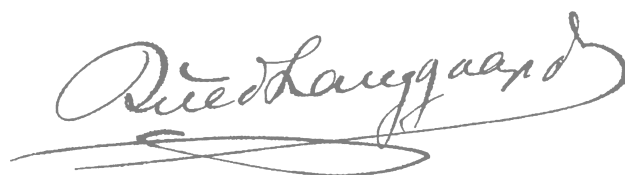
ABOUT THIS EDITION

This critical first edition of *String Quartet No. 1* is based on the main source of the work – a score from 1936 that exists at The Royal Library in Copenhagen (Rued Langgaard's Collection, RLS 60,1). Movements I and II are in the transcript of Rued Langgaard's wife, Constance Langgaard (with certain additions by the composer), while movements III and IV have been executed by Rued Langgaard himself (with the exception of a short, repeated passage in the third movement, which has been inserted by Constance Langgaard). Constance used Rued Langgaard's own, revised fair copy of the score from 1914 (RLS 60,2) as her original when 'doing a fair copy' of movements I and II. With regard to movement I, oversights, inaccuracies and errors in Constance's transcript have been emended and supplied in the edition with details from the revised autograph manuscript. With regard to movement II, however, it would appear that Constance Langgaard's transcript is incomplete, since practically all the dynamics, articulation and phrasing are lacking. Rued Langgaard has presumably asked his wife only to transcribe the actual notes, as he must have intended to subsequently insert the dynamics, etc. himself. The manuscript has, though, only a few scattered and random indications of this type. For that reason, the edition has therefore used the revised original manuscript as its primary source for this movement. Despite this, the evidence of the incomplete transcript is respected in instances where the composer has inserted details in it that represent a change from what the original manuscript has at that point.

Movements III and IV were reconstructed by Langgaard in 1936, since nine years earlier he had discarded these sections of his original score (in the meantime, however, he had in 1925 used movement IV in a revised form as the finale of his String Quartet No. 5). The two movements do not contain as many details of dynamics and articulation as are seen in movements I and II, and it is particularly conspicuous that movement III is without any indications of dynamics or tempi for long passages at a stretch. There are no sources at hand that supplement the main source of the edition, which is why the performance of the movement must to a great extent depend on the artistic assessment of the musicians.

The editor's additions and emendations are indicated typographically in the score by square brackets and broken slurs and ties. Cautionary accidentals in round brackets are also editorial.

For further information see *Sources and critical commentary* p. 56. The revision report is also available for download from www.langgaard.dk/RLU and Edition Wilhelm Hansen's website www.musicsalesclassical.com/ewh.

OM STRYGEKVARTET NR. 1

Rued Langgaards første, større kammermusikværk blev påbegyndt efter at komponisten havde lagt sine to symfonier nr. 1 og 2 bag sig. I maj 1914 komponerede han strygekvartetens førstesats, som han fuldførte i renskrift den 14. august. Anden sats blev komponeret på tre dage i slutningen af november og renskriften af denne sats lå færdig den 14. december 1914. Begge satser er bevaret i Langgaards daterede partiturrenskrift, mens de to følgende satser er forsvundet – med undtagelse af finalens allersidste blad, som rummer 12 afsluttende takter efterfulgt af signaturen *Rud Langgaard* og slutdateringen *15 Januar 1915*. Langgaard var 21 år gammel, da han afsluttede værket. Kvartetens oprindelige betegnelse var *Strygekvartet i E-dur*.

Uropførelsen fandt sted den 30. november 1916. Det var medlemmer af Det Kongelige Kapel, som spillede. Rued Langgaards onkel, kongelig koncertmester Axel Gade, var primarius, og kvartetens øvrige medlemmer var Thorvald Nielsen, Frederik Marke og Ernst Høeberg. Koncerten fandt sted inden for rammerne af Kammermusikforeningen i København (som på dette tidspunkt afholdt sine koncerter i Studenteforeningens bygning på Vester Boulevard, i dag H. C. Andersens Boulevard). Der var altså ikke tale om en egentlig offentlig opførelse, og der fremkom ikke nogen anmeldelser. I 1927, mens Langgaard var bosat i Sengeløse vest for København, kasserede han, ifølge eget udsagn, kvartetens sats III og IV i et anfald af mismod. Det stemmesæt, som var blevet anvendt ved uropførelsen, gik formodentlig til grunde ved samme lejlighed – det er i hvert fald ikke bevaret. Et par år tidligere havde Langgaard dog genbragt værkets sidste sats i revideret form som finale i strygekvartet nr. 5 (1925).

Da Langgaard i 1931 gennemgik og nummererede sine strygekvartetter, var hans første kvartet helt ude af billedet. Han udarbejdede faktisk dette år en ny "kvartet nr. 1" som erstatning for det kasserede værk. Dette nye værk, der i dag kendes som strygekvartet nr. 4 (BVN 215), baserede Langgaard primært på kvartetten *Rosengardsspil* (BVN 153) og i langt mindre grad på stof fra kvartet nr. 1. Dog benyttede han sidetema-delen (t. 30-56) fra sats I som kontrasterende afsnit i kvartet nr. 4's sats III (t. 73-98 og en senere repetition). Og så komponerede han en ny scherzo til kvartet nr. 4 over samme tema som han havde anvendt i scherzoen (sats II) i kvartet nr. 1, nemlig starten på sangen *Gleich und Gleich* fra *Lieder von Goethe* (BVN 60). Strygekvartet nr. 4 blev uropført i 1933.

Langgaard havde altså tilsyneladende opgivet sin første strygekvartet i og med at han havde kasseret de to sidste satser og havde genbrugt dele af den i de nyere kvartetter nr. 4 og 5. Men i 1936 genoplivede han den tidlige kvartet fra 1914-15 og indsatte den i nummerrækken som nr. 1. Originalpartitu-

ABOUT STRING QUARTET NO. 1

Rued Langgaard's first, major chamber work was started after the composer had his two symphonies nos. 1 and 2 behind him. In May 1914, he composed the first movement of the string quartet, of which he completed a fair copy on 14 August. The second movement was composed in the space of three days at the end of November and the fair copy of this movement was completed on 14 December 1914. Both movements are preserved in Langgaard's dated fair copy of the score, while the two subsequent movements have disappeared – with the exception of the very last sheet of the finale, which contains 12 concluding bars followed by the signature *Rud Langgaard* and the final date *15 January 1915*. Langgaard was 21 years old when he completed the work. The original designation of the quartet was *String Quartet in E Major*.

The first performance took place on 30 November 1916. It was played by members of The Royal Danish Orchestra. Rued Langgaard's uncle, leader of the orchestra Axel Gade, was first violinist, and the other members of the quartet were Thorvald Nielsen, Frederik Marke and Ernst Høeberg. The concert took place within the framework of the Chamber Music Society in Copenhagen (which at that time held its concerts in building of the Students' Association on Vester Boulevard, now H.C. Andersens Boulevard). So it was not a fully public performance, and there were no reviews. In 1927, while Langgaard was living in Sengeløse west of Copenhagen, he discarded (according to himself) movements III and IV of the quartet, when in a state of dejection. The set of parts used at the first performance presumably perished too – they have not been preserved, at any rate. A couple of years earlier, however, Langgaard had reused the last movement of the quartet in a revised form as the final of String Quartet No. 5 (1925).

When Langgaard went through and numbered his string quartets in 1931, his first quartet was completely out of the picture. In actual fact, he composed a new 'Quartet No. 1' as a replacement for the discarded work. This new work, which is now known as String Quartet No. 4 (BVN 215), Langgaard based mainly on the *Rosengardsspil* quartet (BVN 153) and, to a far lesser extent, on material from Quartet No. 1. He did, however, make use of the second theme part (bars 30-56) from movement I as a contrasting section in movement III of Quartet No. 4 (bars 73-98, and a later repetition). And then he composed a new scherzo for Quartet No. 4 based on the same theme that he had used in the scherzo (movement II) in Quartet No. 1, namely the beginning of the song *Gleich und Gleich* from *Lieder von Goethe* (BVN 60). String Quartet No. 4 was first performed in 1933.

So Langgaard had apparently abandoned his first string quartet since he had discarded the two final movements and reused parts of the work in the more recent quartets no. 4 and 5. But

ret til de to første satser var bevaret, og Langgaard foretog en blyantsrevision af disse satser og bad sin hustru Constance om at udarbejde en ny renskrift med dette manuskript som forlæg. De to sidste satser, som var blevet kasseret i 1927, måtte til gengæld rekonstrueres af Langgaard. Efter sats III skrev han: "Komp. November 1914, opskrevet efter Hukommelsen. Maj 1936" og efter sats IV: "Paany opskrevet efter Hukommelsen Maj 1936 Komponeret 1914 (December). Det gamle Partitur smed jeg i Sneen i Sengeløse 1927 men fortrød det 1936!" (RLS 60,1). Det nye manuskript til kvartetten blev forsynet med titlen Strygekvartet nr. 1. Constance Langgaards afskrift af sats II blev dog åbenbart ikke gjort færdig, for den fremstår udpræget mangelfuld i forhold til forlægget. I en stor del af satsen findes kun selve noderne, mens alt det øvrige mangler. Man kan konstatere, at Langgaard har været i gang med at komplettere satsen, idet han på visse sider, men sporadisk og vilkårligt, har tilføjet dynamiske angivelser, frasering og lignende. Satsen fremtræder således ufuldført i sammenligning med originalmanuskriptets væld af dynamiske, artikulations- og fraseringsmæssige enkeltheder. Udgaven her retter op på manglerne, idet denne sats udgives med Langgaards rettede originalmanuskript som primær kilde.

En kort overgang omkring 1918 var kvartetten betitlet *Rosengårdsspil* i lighed med flere andre strygekvartetter, som Langgaard komponerede 1918-19. Titlen refererer til ejendommen "Rosengården" i Kyrkhult i Blekinge (Sverige), hvor familien Langgaard havde opholdt sig fem år før, i sommeren 1913. Strygekvartet nr. 1 synes, ligesom de andre *Rosengårdsspil*-værker, at være inspireret af stemninger, situationer og følelser, som knytter sig til dette sommerophold. Scherzosatsen (sats II) er således baseret på sangen *Gleich und Gleich*, som blev komponeret under opholdet på Rosengården og udgør den anden af de fire *Lieder von Goethe* (BVN 60). Et andet motiv, der findes i utallige af Langgaards værker, er fra sangen *Vergeblich*, den fjerde og sidste af disse Goethe-sange. I kvartet nr. 1 findes dette motiv i violin I i første sats t. 67-69, i anden sats t. 39-40; et længere citat fra sangen findes i sats II t. 86-90 og en reminiscens i t. 133-134. Endelig tager Langgaard udgangspunkt i dette motiv i indledningen til sats IV (som han faktisk har lånt fra strygekvartet nr. 4, sats III, komponeret 1931). Et tredje motiv, der har forbindelse til sommeren 1913, citeres i sats II t. 25 (gentages t. 26 og t. 68-69 samt t. 113-114). Dette motiv er fra sangen *Gefunden* (også med tekst af Goethe), som Langgaard skitserede på Rosengården i 1913 og fuldførte året efter (BVN 58). Motivet forekommer også i begyndelsen af symfoni nr. 3 (t. 49-50). Endvidere kan det nævnes, at Langgaard citerer nogle takter af strygekvartet nr. 1 i fjerde sats, *Elegi*, af symfoni nr. 16 (BVN 417, 1951). Takterne 40-41 (48-49) og 63 er således direkte baseret på et par passager fra kvartet nr. 1, nemlig sats I t. 67-75 og sats II t. 123-124.

Der kendes ikke nogen titel knyttet til kvartet nr. 1, efter at den i 1936 var blevet rekonstrueret, men det nostalgiske lys, der hviler over værket, ligger utvivlsomt bag de titler, Langgaard en overgang valgte at føje til de enkelte satser: *Roser*, *Sommerdage*, *Violer* og *Angelus*.

Strygekvartet nr. 1 har ikke været offentlig opført før fremkomsten af nærværende kritiske udgave. I 2013 blev værket indspillet af Nightingale String Quartet på cd'en *Rued Langgaard String Quartets Vol. 3*, der blev udgivet den 17. september 2014 (Dacapo 6.220577).

Bendt Viinholt Nielsen, maj 2012 (rev. januar 2015)

In 1936, he revived the early quartet from 1914-15 and inserted it in the numbering as No. 1. The original score of the first two movements had been preserved, and Langgaard carried out a revision in pencil of these movements and asked his wife, Constance, to do a new fair copy, with this manuscript as the original. The two last movements that had been discarded in 1927, however, had to be reconstructed by Langgaard. After movement III he wrote: "Comp. November 1914, written down from memory. May 1936" and after movement IV: "Written down once more from memory May 1936 Composed 1914 (December). The old score I threw into the snow in Sengeløse in 1927 but regretted this in 1936!" (RLS 60,1). The new manuscript of the quartet was provided with the title String Quartet No. 1. Constance Langgaard's transcript of movement II was apparently not completed, however, for there are a considerable number of omissions compared with the original. For large sections of the movement only the notes exist, while everything else is lacking. One can see that Langgaard has been involved in supplementing the movement, since on certain pages, although sporadically and randomly, he has added indications of dynamics, phrasing and the like. The movement thus appears incomplete in comparison with the host of details of dynamics, articulation and phrasing found in the original manuscript. The present edition rectifies this, since this movement is published with Langgaard's corrected original manuscript as its main source.

For a short while around 1918, the quartet was given the title *Rosengårdsspil*, along with a number of other string quartets that Langgaard composed in 1918-19. The title refers to the property 'Rosengården' in Kyrkhult in Blekinge (Sweden), where the Langgaard family had stayed five years previously, in summer 1913. String Quartet No. 1, like the other *Rosengårdsspil* works was apparently inspired by moods, situations and emotions that are linked to this summer stay. The scherzo movement (movement II) is thus based on the song *Gleich und Gleich*, which was composed during the stay at Rosengården and is the second of the four *Lieder von Goethe* (BVN 60). Another motif, one which recurs in numerous works by Langgaard, is from the song *Vergeblich*, the fourth and last of these Goethe songs. In Quartet No. 1, this motif is found in the first violin, bars 67-69, in the second movement in bars 39-40; a longer quotation from the song is found in movement II, bars 86-90 and a reminiscence in bars 133-34. Finally, Langgaard uses the motif as his point of departure in the introduction to movement IV (which has actually borrowed from String Quartet No. 4, movement III, composed in 1931). A third motif is from the song *Gefunden* (also with a text by Goethe) that Langgaard drafted at Rosengården in 1913 and completed the following year (BVN 58). The motif also occurs at the beginning of Symphony No. 3 (bars 49-50). It can further be mentioned that Langgaard quotes some bars from String Quartet No. 1 in the fourth movement, *Elegy*, of Symphony No. 16 (BVN 417, 1951). The bars 40-41 (48-49) and 63 are thus directly based on a couple of passages from Quartet No. 1, namely movement I, bars 67-75 and movement II, bars 123-24.

There is no known title linked to Quartet No. 1 after it had been reconstructed in 1936, but the nostalgic light that rests over the work lies without a doubt behind the titles Langgaard for a while chose to add to the individual movements: *Roses*, *Summer Days*, *Violets* and *Angelus*.

String Quartet No. 1 had not been publicly performed before the appearance of this present critical edition. In 2013, the work was recorded by the Nightingale String Quartet on the CD *Rued Langgaard String Quartets Vol. 3*, which was issued on 17 September 2014 (Dacapo 6.220577).

Bendt Viinholt Nielsen, May 2012 (rev. January 2015)

KILDER OG KRITISK BERETNING

KILDER

- A. Partitur. Afskrift og autograf (1936)
- B. Partitur, sats I-II. Autograf (1914)
- C. Partiturfragment, sats IV (1915)
- D. Skitser (1936)

A. Partitur. Afskrift og autograf (1936)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 60,1. Sats I-II: Afskrift i Constance Langgaards håndskrift med blæk; rettelser og tilføjelser i autograf (blyant og blæk), sats III-IV: Autograf. Renskrift med blæk.

Titel (autograf): *Rued Langgaard / Strygekvartet / Nr. 1. / komp. 1914. / Spillet første Gang i Kammermusikforeningen / Maj 1915 / 1 Violin: Axel Gade † / 2 Violin: Thorvald Nielsen / Bratsch: Marke † / Cello: Ernst Høeberg †*
Dateringer (i autograf): efter I: *Maj. 1914. ...* – efter II: *Novbr-Dec. 1914. – efter III: Komp. November 1914 opskrevet efter Hukommelsen. Maj 1936. – efter IV: Paany opskrevet efter Hukommelsen [udrad.: 31] Maj 1936 Komponeret 1914. (December) Det gamle Partitur smed jeg i Sneen i Sengeløse 1927 men fortrød det 1936!* (desuden signaturen *Rued Langgaard*)

34 blade, 26 × 35 cm; 61 beskrevne sider, pagineret: (titel), (blank side), 1-13, (3 blanke sider), 14-60, (3 blanke sider). Papirtype: blad 1 + 34 (omslaget): 9 systemer, tværfolio; blad 2-33: 10 systemer, tværfolio; ingen angivelse af fabrikat.

Kommentar.

Sats I og II er i CLs afskrift efter det rettede originalmanuskript B. CL følger forlægget loyalt i sats I, og RL har efterfølgende gennemgået afskriften og tilføjet visse detaljer, rettet enkelte fejl og ændret grundtempoet fra *Allegretto ma non troppo* til *Andante ma non troppo* samt tilføjet metronomangivelse. I sats II er situationen en helt anden, idet afskriften her er stærkt mangelfuld i sammenligning med B. En mindre del af satsen (s. 14 samt s. 16-19) fremstår næsten komplet i forhold til forlægget, men i resten af satsen har CL stort set kun skrevet selve noderne og udeladt dynamik, buer og artikulationsangivelser. RL har efterfølgende bidraget med enkelte dynamiske angivelser her og der samt en række buer og andre detaljer, som alt sammen først er skrevet med blyant og dernæst for størstedelens vedkommende trukket op med blæk. Sats III-IV er, som det fremgår af dateringerne, rekonstrueret af RL i 1936. Sats III er i autograf og delvis afskrift, idet CL har kopieret en lang række takter, der gentages s. 35-40 samt s. 41; hun har dog kun skrevet de tre stemmer vl II, vla og vcl, mens vl I er i autograf (i nogle få takter s. 36-37 er vla-stemmen også i autograf). Endelig er sats IV i autograf med undtagelse af de to

SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY

SOURCES

- A. Score. Transcript and autograph (1936)
- B. Score, movements I-II. Autograph (1914)
- C. Score fragment, movement IV (1915)
- D. Sketches (1936)

A. Score. Transcript and autograph (1936)

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 60,1. Movements I-II: Transcript in Constance Langgaard's handwriting in ink; corrections and additions in autograph (pencil and ink), movements III-IV: Autograph. Fair copy in ink.

Title (autograph): *Rued Langgaard / String Quartet / No. 1. / comp. 1914. / Played for the first time in the Chamber Music Society / May 1915 / 1st Violin: Axel Gade † / 2nd Violin: Thorvald Nielsen / Viola: Marke † / Cello: Ernst Høeberg †*
Datings (in autograph): after I: *May. 1914. ...* – after II: *Nov-Dec. 1914. – after III: Comp. November 1914 written down from memory. May 1936. – after IV: Written down once more from memory [obliterated: 31] May 1936. Composed 1914. (December) I threw the old score away in the snow in Sengeløse 1927 but regretted it 1936!* (in addition the signature *Rued Langgaard*)
34 leaves, 26 × 35 cm; 61 pages of writing, paginated: (title), (blank page), 1-13, (3 blank pages), 14-60, (3 blank pages). Paper type: leaves 1 + 34 (the cover): 9 staves, oblong folio; leaves 2-33: 10 staves, oblong folio; without manufacturer's name.

Commentary.

Movements I and II is in CLs transcript from the corrected original manuscript B. CL follows the original loyally in movement I, and subsequently RL has looked through the transcript and added certain details, corrected a few errors and altered the basic tempo from *Allegretto ma non troppo* to *Andante ma non troppo* and also added the metronome marking. In movement II, the situation is completely different, since the transcript in this case is seriously faulty in comparison with B. A smaller part of the movement (p. 14 and pp. 16-19) appears almost complete compared to the original, but in the rest of the movement, CL has virtually only written down the notes and left out dynamics, ties, slurs and articulation marks. RL has subsequently contributed a few dynamic markings here and there together with some slurs and other details which were all written in pencil and afterwards for the most part inked. As can be seen from the datings, movements III-IV were reconstructed by RL in 1936. Movement III is in autograph and partly a transcript, since CL has copied a number of bars which are repeated on pp. 35-40 and p. 41; however, she has only written down the three parts vl II, vla and vcl, while vl I is in autograph (in a few bars bb. 36-37, the vla part is

sidste takter s. 50 (vl II, vla, vcl), som er med CLs håndskrift. Over satserne anes følgende satstitler, som er blevet tilføjet med rød farvestift, men senere udraderet: *Roser – Sommerdage – Violers – Angelus*.

B. Partitur sats I-II. Autograf (1914)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 60,2. Autograf. Renskrift med blæk; rettelser i autograf med blyant og blæk.

Overskrift (blyant og blæk): *Kvartet for 4 Strygeinstrumenter* [den oprindelige titel *Kvartet* er overstreget og rettet til *Rosen-gaardsspil (I)*, der atter er overstreget og med blyant rettet tilbage til *Kvartet*] – desuden blyantstilføjelsen: *Renskrives*
Dateringer: Første nodeside for oven til venstre (blyant): *Maj 1914*; oprindelige slutdateringer: efter I: *14/8 14 (Søder-vik) Komp. Maj. 1914* – efter II: *14/12 14. Komp. 25-27 Novbr. 1914*. 12 blade, 25,5 × 34,5 cm; 23 beskrevne sider, pagineret 1-7, (blank side), (den tidligere s. 7/9 med overstreget paginering), 8-12, 15-24 (på siderne 7-12 ses tidligere, nu overstregede pagineringer; den blanke side efter s. 7 har været klæbet sammen med den følgende side, men er gået løs; på s. 21 findes en påklæbet passage for neden). Der ses spor efter hæftning og indbinding.

Papirtype: 14 systemer, tværfolio, uden angivelse af fabrikat.

Kommentar.

Den oprindelige renskrift fra 1914 af sats I-II, revideret af komponisten (sats III og IV af samme renskrift er forsvundet, bortset fra sidste blad af sats IV med pagineringen 54, der foreligger som kilde C). Sats I fremstår gennemrettet, primært med blyant, mens sats II er revideret i begrænset omfang. Kilden vidner om, at der allerede kort efter fuldførelsen af manuskriptet blev foretaget revisioner i sats I. Den tidligste paginering af satsen var 1-14. Mellemafsnittet på siderne 7-9 blev revideret i hvert fald to gange, før det blev helt elimineret i og med, at RL angav et spring fra sidste takt på s. 6 til og med tredje takt s. 9. Det blad, der rummede s. 7-8, blev fjernet (og er nu forsvundet), og pagineringen blev ændret til 1-12. Efterfølgende blev s. 7 (opr. s. 9) revideret, idet RL klæbte et nyt blad med det reviderede indhold (og med blank bagside) oven på s. 7; i dag er bladene løsnet, således at både den gældende s. 7 (hvis bagside er blank) og den nu følgende, oprindelige side med næsten samme indhold er synlige. Slutningstakterne af sats I (s. 12) blev også revideret, men RL fortrød senere dette, idet han noterede: *Disse Takter gælder alligevel*. Endelig blev slutningen af sats II ændret på et tidspunkt, idet hele s. 24 fremstår med overstregninger. En ny slutning kendes ikke, og på et tidspunkt har RL annulleret overstregningen ved for neden på siden at skrive: *Hele Siden gælder*. Der kan ikke siges noget om, hvorvidt revisionerne fandt sted før eller efter uropførelsen i 1915, idet det anvendte stemmemateriale er forsvundet.

C. Partiturfragment sats IV (1915)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 60,3. Autograf. Renskrift med blæk (slutningsændring foretaget med blyant).

Ubetegnet.

Signeret og dateret efter sidste takt: *Rud Langgaard 15 Januar 1915*

1 blad, 25,5 × 34,5 cm; 2 beskrevne sider, recto pagineret 54, verso upagineret (partiturfragmentet findes recto; begge sider er forsynet med skitser til andre værker med blæk og blyant).
Papirtype: 14 systemer, tværfolio, uden angivelse af fabrikat.

also in autograph). Finally, movement IV is in autograph with the exception of the two last bars p. 50 (vl II, vla, vcl) which are in CLs handwriting. Above the individual movements the following titles can be discerned; the titles were added with red crayon, but were later obliterated: *Roses – Summer Days – Viols – Angelus*.

B. Score movements I-II. Autograph (1914)

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 60,2.

Autograph. Fair copy in ink; corrections in autograph in pencil and ink.

Heading (pencil and ink): *Quartet for 4 String Instruments* [the original title *Quartet* has been struck out and altered to *Rosen-gaard Play (I)* which has again been struck out and corrected back to *Quartet* in pencil] – moreover, the addition in pencil: *Fair copy to be made*

Datings: On the first page of music at the top left corner (pencil): *May 1914*; original dates of completion: after I: *14/8 14 (Søder-vik) Comp. May 1914* – after II: *14/12 14. Comp. 25-27 Nov. 1914*.

12 leaves, 25.5 × 34.5 cm; 23 pages of writing, paginated 1-7, (blank page), (the former p. 7/9 with the pagination annulled), 8-12, 15-24 (on pages 7-12 earlier annulled paginations can be seen; the blank page after p. 7 has been glued together with the following page but has come unstuck; on p. 21 there is a glued-on section at the bottom). There are traces of stitching and binding.
Paper type: 14 staves, oblong folio, without manufacturer's name.

Commentary.

The original fair copy from 1914 of movements I-II, revised by the composer (movements III and IV from the same fair copy has disappeared, with the exception of the last leaf of movement IV with the pagination 54, which is extant as source C). Movement I appears thoroughly corrected, primarily in pencil, while movement II has been revised to a limited extent. The source bears evidence that revisions were made in movement I shortly after the completion of the manuscript. The earliest pagination of the movement was 1-14. The middle section on pages 7-9 was revised at least twice before it was completely eliminated in that RL indicated a leap from the last bar on p. 6 through the third bar on p. 9. The leaf which contained pp. 7-8 was removed (and has now disappeared) and the pagination was altered to pp. 1-12. Subsequently p. 7 (orig. p. 9) was revised in that RL glued a new leaf with the revised content (and with a blank reverse) onto p. 7; today, the leaves have come unstuck so that both the current p. 7 (the reverse of which is blank) and the original page with almost the same content which now follows next, are both visible. The ending bars of movement I (p. 12) were also revised but RL later regretted this and noted: *These bars still valid*. Finally, the ending of movement II was altered at one point since all of p. 24 has been struck out. A new ending is not known and at a later date (1936?) RL annulled the deletion by writing at the bottom of the page: *The whole page is valid*. It cannot be said whether the revisions took place before or after the first performance in 1915, since the parts which were used have disappeared.

C. Fragment of score movement IV (1915)

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 60,3.

Autograph. Fair copy in ink (alteration of the ending has been made in pencil).

Undesignated.

Signed and dated after the last bar: *Rud Langgaard 15 January 1915*

1 leaf, 25.5 × 34.5 cm; 2 pages of writing, recto paginated 54, verso unpaginated (the score fragment is found recto; on both sides there are sketches for other works in ink and pencil).
Paper type: 14 staves, oblong folio, without manufacturer's name.

Kommentar.

Det oprindelige sidste blad af partituret kilde **B** med de afsluttende 13 takter af sats IV og den oprindelige slutdatering. Bladet synes bevaret udelukkende fordi der var plads på begge sider til nye skitser. Begge sider er således efterfølgende blevet udfyldt med diverse skitser, hvilket skete i midten af 1920'erne at dømme efter skriften, ligesom også dateringen *September 1925* forefindes. Indholdet af fragmentet svarer til t. 323 og ud i versionen i kilde **A**, men med mange varianter. Det er ikke muligt at afgøre, hvorvidt RL har haft dette fragment foran sig ved rekonstruktionen af satsen i 1936.

D. Skitser (1936)

1. Skitseblad sats III.

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 126,3. Autograf; blyant.

Ubetegnet; udateret.

1 blad, 25,5 × 34,5 cm; 2 beskrevne sider; skitsen findes på bladets versoside (recto indeholder partiturskitse med blæk til sats IV af *Lenaustemninger* BVN 138, slutdateret 5/XI 17).

Papirtype: 18 systemer, tværfolio, uden angivelse af fabrikat.

Indeholder t. 57-77 + t. 151-164, begge i partitur.

2. Skitseblad sats IV.

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 60,4. Autograf; blyant.

Ubetegnet; udateret.

1 blad, 34 × 27 cm; 2 beskrevne sider; skitsen er noteret på et kasseret blad (pagineret 9) med 3 renskrevne takter af et klaverpartitur (particel) til *Sfærernes Musik* (BVN 128).

Papirtype: *Wilhelm Hansens Musikforlag* [bomærke] Nr. 5. F 16 (16 systemer).

Indeholder verso t. 171-190 i partitur, recto t. 301-332 noteret på to systemer.

KILDEVURDERING

Partituret kilde **A**, det eneste foreliggende partitur med alle fire satser, må ubetinget betragtes som værkets hovedkilde. Denne status er imidlertid problematisk for så vidt angår sats II, idet satsen, i Constance Langgaards afskrift, fremstår i ufuldstændig form. CLs forlæg er det rettede originalpartitur, kilde **B**, men størstedelen af afskriften udelader de meget omfattende detaljer vedrørende artikulation, dynamik og frasering, som kendetegner versionen i **B**. Første side i afskriften (pag. 14), der indeholder t. 1-10, er meget nær ved at være kopieret med alle forlæggets enkeltheder, mens s. 15 (med t. 11-18) stort set kun indeholder selve noderne. På de følgende fire sider (s. 16-19 med satsens t. 19-53) følges forlægget, om end med visse afskriverfejl og forglemmelser. Satsens sidste 10 sider (s. 20-29 med t. 54-138) fremtræder stærkt mangelfulde, idet CLs afskrift stort set kun omfatter de rene noder, mens tempoangivelser og alle øvrige detaljer er fraværende. På siderne 21-24 og 27 har RL egenhændigt med blyant søgt at fylde ud med fraseringsbuer, ligesom han hist og her bidrager med styrkegradsangivelser og rettelser (disse blyantstilføjelser er i stort omfang efterfølgende trukket op med blæk, utvivlsomt af CL). Både den ufuldstændige afskrivertekst og RLs komplettering har altså et lemfældigt præg. RLs bidrag stemmer i øvrigt kun delvis overens med kilde **B**; han har tydeligvis ikke haft kilde **A** og **B** foran sig samtidig. Konklusionen må blive, at den version af satsen, som RL havde påtænkt skulle indgå i det genskabte partitur, kilde **A**, blev efterladt i ufuldført stand af grunde, vi kun kan gisne om. Den eneste faste grund, man har under fødderne, er den reviderede sats, som den fremstår i kilde **B**. Som hovedkil-

Commentary.

The original last leaf of the score source **B** with the final 13 bars of movement IV and the original completion date. The leaf seems to be preserved only because there were space on both sides for new music sketches. Thus, both sides have subsequently been covered with diverse sketches which was done in the mid-1920s, judging from the handwriting and further substantiated by the occurrence of the date *September 1925*. The content of the fragment corresponds with the ending from b. 323 in the version in source **A**, but with many variants. It is not possible to decide whether RL has had this fragment at hand when reconstructing the movement in 1936.

D. Sketches (1936)

1. Sketch leaf movement III.

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 126,3. Autograph; pencil.

Undesignated; undated.

1 leaf, 25.5 × 34.5 cm; 2 pages of writing; the sketch can be found on the verso of the leaf (recto contains a score sketch in ink for movement IV of *Lenau Moods* BVN 138, with the completion date 5/XI 17).

Paper type: 18 staves, oblong folio, without manufacturer's name. Contains bb. 57-77 + bb. 151-164, both in full score.

2. Sketch leaf movement IV.

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 60,4.

Autograph; pencil.

Undesignated; undated.

1 leaf, 34 × 27 cm; 2 pages of writing; the sketch is written on a discarded leaf (paginated 9) comprising 3 fair-copied bars of a piano reduction (short score) for *The Music of the Spheres* (BVN 128).

Paper type: *Wilhelm Hansens Musikforlag* [logo] Nr. 5. F 16 (16 staves).

Contains verso bb. 171-190 in full score, recto bb. 301-332 notated on two staves.

SOURCE EVALUATION

The score source **A**, the only available score with all four movements, must without doubt be regarded as the principal source of the work. However, this status is problematic in the case of movement II since this movement, in the transcript of Constance Langgaard, is incomplete. CL's source is the corrected original score, source **B** but the major part of the transcript omits the very comprehensive details regarding articulation, dynamics and phrasing which characterises the version in **B**. The first page of the transcript (pag. 14) which contains bb. 1-10 is very close to having been copied with all the details of the original, while p. 15 (with bb. 11-18) virtually only contains the actual notes. On the following four pages (pp. 16-19 with bb. 19-53 of the movement), the copy follows the source, albeit with certain transcription errors and oversights. The last 10 pages of the movement (pp. 20-29 with bb. 54-138) appears highly flawed in that CL's transcript practically only includes the bare notes while indications of tempo and all other details are absent. On the pages 21-24 and 27, RL has himself sought to fill in slurs in pencil, and he also adds indications of dynamic changes and corrections here and there (these pencil additions were for the most part inked, undoubtedly by CL). Both the incomplete transcript and RL's completion seem perfunctory. Moreover, RL's contributions are only partially in line with source **B**; evidently, he has not had source **A** and **B** at hand simultaneously. The conclusion must be that the version of the movement which RL had planned to include in the recreated score, source **A**, was left unfinished for reasons which we can only guess. The only solid ground we have under our feet is the revised movement as it appears in source **B**. As the primary

de ville A skulle kompletteres med et utal af manglende detaljer fra kilde B, ligesom afskriverfejl skulle dokumenteres. Kilde A må derfor betegnes som en uhensigtsmæssig hovedkilde, og udgiveren har følgelig valgt at udpege den reviderede kilde B som primær kilde for denne sats' vedkommende. RLs revision af sats II i kilde B er slet ikke så omfattende, som den der kendetegner sats I. Tilbage står spørgsmålet om de justeringer og rettelser, som senere blev foretaget af komponisten i A. Da Rued Langgaard Udgaven principielt respekterer komponistens seneste ønsker, kan disse ændringer ikke ignoreres, selv om nogle af dem har en tilfældig karakter, og selv om de er indført i en anden kilde end primærkilden.

REDAKTIONSGRUNDLAG

Udgaven er baseret på værkets hovedkilde, partituret kilde A for så vidt angår sats I, III og IV. Komponistens rettelser og tilføjelser i hovedkilden respekteres. Forglemmelser, unøjagtigheder og fejl i afskriverteksten i sats I er elimineret ved kollision med det rettede autografmanuskript, kilde B. Da hovedkilden er ufuldstændig for sats II's vedkommende, er denne sats baseret på kilde B. Dog er relevante, senere ændringer, som Langgaard har indføjet i A, taget til følge i udgaven. De øvrige kilder er uden betydning for udgaven.

RETNINGSLINJER FOR UDGAVEN

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er angivet med brudt streg og buændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noteapparatet.

Der er foretaget stiltiende komplettering for så vidt angår manglende triolangivelser samt manglende nodepunkteringer. Det samme gælder manglende bueafslutning efter side- eller systemskift i hovedkilden, såfremt der ikke er tvivl om intentionen. Små justeringer af uegalt anbragte foredragsbetegnelser og dynamiske angivelser er foretaget uden videre.

I sats I gentages t. 7-10 som t. 106-109 og passagen t. 30-60 gentages i transponeret form som t. 124-154. De parallelle passager udviser imidlertid så mange notationsmæssige varianter i henseende til tempi, frasering, dynamik og artikulation, at en gensidig komplettering eller egalisering ikke forekommer rimelig og derfor ikke er forsøgt (et par *marcato* angivelser, som savnes 'anden gang', er dog tilføjet redaktionelt).

En særlig redaktionel vanskelighed knytter sig til RLs angivelser af $\langle \rangle$ (a) og $\langle \rangle$ (b). I førstnævnte tilfælde (a) er der tale om den dynamiske angivelse *cresc. - dim.*, mens (b) markerer et *espressivo* og normalt knytter sig til og er centreret omkring en enkelt tone af en vis længde; i tilfældet (b) er der altså ikke (nødvendigvis) tale om nogen ændring af styrkegraden. I RLs notation findes disse 'fisk' i alle størrelser, og det kan være vanskeligt at fastslå, om han et givet sted har forestillet sig en udførelse svarende til (a) eller (b). Udgiveren har søgt at præcisere, om der i hvert enkelt tilfælde er tale om (a) eller (b) i stedet for blot at reproducere placering og udstrækning af de stærkt uregelmæssige angivelser så visuelt identisk med kilden som muligt. I tvivlstilfælde er der således foretaget et valg baseret på konteksten, eventuelle gentagelser af samme passage og andre indicier.

source, A would have to be completed with countless missing details from source B, just as transcription errors would have to be documented. Source A must therefore be considered as inappropriate for use as the primary source, and the editor has therefore chosen to designate the revised source B as the primary source with regard to this movement. RL's revision of movement II in source B is not nearly as comprehensive as the revision of movement I. The question remains about the adjustments and corrections which were later implemented by the composer in A. Since The Rued Langgaard Edition as a matter of principle respects the composer's latest wishes, these alterations cannot be ignored, even though some of them have a random character and even though they have been inserted in another source than the primary source.

TEXTUAL BASIS OF THE EDITION

The edition is based on the principal source of the work, the score source A in the case of movement I, III and IV. The composer's corrections and additions in the principal source are respected. Oversights, inaccuracies and errors in the transcription in movement I have been eliminated by collation with the corrected autograph manuscript, source B. Since the principal source is incomplete with regard to movement II, this movement is based on source B. However, relevant later alterations which Langgaard has inserted in A, have been taken up by the edition. The remaining sources are of no significance to the edition.

EDITORIAL GUIDELINES

The editor's additions and emendations are indicated typographically in the score by square brackets; added slurs and ties are shown with broken lines and altered slurs and ties with a combination of unbroken and broken lines. Cautionary accidentals in round brackets are also editorial. Editorial comments and information about things not indicated typographically in the edition are to be found in the notes.

Missing triplet markings are supplied silently, as are wrongly placed or wanting dots. Missing 'half' ties and slurs in the context of a new system or a new page are likewise supplied silently as long as there is no doubt about the composer's intention. Minor adjustments of unequally placed indications of expression and dynamics are undertaken without comment.

In movement I bb. 7-10 are repeated as bb. 106-109 and the passage bb. 30-60 is repeated in transposed form as bb. 124-154. However, the parallel passages display so many notational variants in terms of tempi, phrasing, dynamics and articulation that a mutual completion or equalization does not seem reasonable and therefore has not been attempted (although a couple of *marcato* indications which are missing 'the second time' have been supplied editorially).

A special editorial difficulty is associated with RL's markings of $\langle \rangle$ (a) and $\langle \rangle$ (b). In the first instance (a) it designates the dynamic marking *cresc. - dim.*, while (b) indicates an *espressivo* and normally is associated with and centred on a single tone of a certain length; in the case of (b) there is not (necessarily) any change in the dynamics. In RL's notation, these 'fish' exist in all sizes, and it can be difficult to establish whether he imagined an execution corresponding to (a) or (b) at any given place. In each case, the editor has attempted to clarify whether it should be (a) or (b) instead of just reproducing the location and length of the highly irregular markings as visually identical to the source as possible. In case of doubt, a choice has been made based on the context, possible repetitions of the same passage and other evidence.

En andet generelt spørgsmål vedrører artikulation af figuren $\overset{\text{stacc.}}{\text{stacc.}}$ i sats II i t. 1-10 og senere gentagelser. I A angiver kopisten CL staccato på alle fire noder, men kun på kildens første side (s. 14, t. 1-10) samt i første figur på s. 15 (vcl, t. 11) og endnu ét sted, nemlig s. 23, første figur i vla (t. 80). I gentagelsen af satsens begyndelse s. 18-19 (t. 44-53), følger CL den oprindelige notation, som ses i kilde B, og som har bue mellem node 1 og 2 (og intet stacc.). Denne inkonsekvens skyldes måske, at RL har foretaget en uklart rettelser i B. Her er buen mellem node 1 og 2 i vl. II t. 1 streget over med blyant, og node 2 er forsynet med stacc. Andre blyantsrevisioner i de første par takter i kilde B er imidlertid udraderet, og RLs intention må siges at være uklar, sådan som B fremstår i dag. Hvis RL havde givet CL en mundtlig besked om, at han generelt ønskede figuren noteret med staccato, ville man forvente, at CL havde gennemført denne notationsmåde konsekvent. På denne baggrund konkluderer udgiveren, at der ikke er sikkerhed for, at RL har ønsket buen på node 1-2 ændret til stacc. Udgaven ignorerer således ændringen i A og henholder sig til den oprindelige notationsmåde i kilde B, satsens hovedkilde.

NOTER

Der henvises til hovedkilden A med mindre andet er nævnt for så vidt angår sats I, III og IV. For sats IIs vedkommende refereres til kilde B, der er primær kilde til denne sats. I noterne til sats II registreres dels varianter, som komponisten har foretaget i kilde A og som er taget til følge i udgaven, dels andre bidrag i autograf i denne kilde.

Tonehøjden angives på konventionel vis ud fra 'nøglehuls-c'-et' = c¹.

sats I

takt	stemme	kommentar
3	vla	p tilføjet iht. B
4-5	vcl	◀▶ tilføjet iht. B
11	-	poco rall. tilføjet iht. B
20, 21	vcl	node 2: dobbeltgreb D-H (med overbinding fra node 1) ændret til overbundet enkeltnode D iht. RLs rettelser i B (afskriverfejl i A)
24	vl II	node 3-4: bue tilføjet iht. B
30	vl II, vla, vcl	node 1: marc. udeladt (ikke i B; tolkes som afskriverfejl)
31	vcl	næstsidste node: fis tilføjet iht. B
31	vl II, vla, vcl	node 5: marc. tilføjet iht. B
32	vla	◀ justeret iht. RLs rettelser i B
34-35	vcl	▶ og ▶ tilføjet iht. B
39	vl I, II, vla	◀ og marc. node 3 findes ikke i B
42	vl I, vla, vcl	dim. tilføjet iht. B
	vl II	◀ findes ikke i B
43	vla, vcl	◀▶ tilføjet iht. B
	vla, vcl	dolce tilføjet iht. B
46	vla	▶ tilføjet iht. B
47	vla	sidste node: marc. tilføjet iht. B
51	vl II	f tilføjet iht. B
	vla	cresc. tilføjet iht. B
52	vla	node 3: marc. tilføjet iht. B
	vla	sidste node: h rettet til a iht. B (afskriverfejl i A)

Another general issue regards the articulation of the figure $\overset{\text{stacc.}}{\text{stacc.}}$ in movement II in bars 1-10 and later repetitions. In A the copyist CL indicates staccato on all four notes, but only on the first page of the source (p. 14, bars 1-10) as well as in the first figure on p. 15 (vcl, bar 11) and one further place, i.e. p. 23, first figure in vla (bar 80). In the repetition of the beginning of the movement pp. 18-19 (bars 44-53) CL follows the original notation, as seen in source B, and which has a slur between notes 1 and 2 (and no stacc.). This lack of consistency is perhaps due to the fact that RL has carried out an unclear correction in B. Here the slur between notes 1 and 2 in vl. II bar 1 have been crossed out in pencil, and note 2 has been provided with stacc. Other pencil revisions in the first couple of bars in source B, however, have been erased, and RL's intention must be regarded as unclear, in the light of B as it stands. If RL had told CL orally that in general he wishes to have the figure marked staccato, one would have expected CL to have carried out this particular notation consistently. On this basis, the editor concludes that there is no guarantee that RL has wished the slur on notes 1-2 altered to staccato. The editor therefore ignores the alteration in A and retains the original notation of source B, the main source for the movement.

NOTES

Reference is made to the principal source A, unless otherwise stated, in the case of movements I, III and IV. In the case of movement II, reference is to source B which is the primary source for this movement. In the notes for movement II, the variants which the composer has made in source A and which have been followed in the edition, are registered, as well as other contributions in autograph in this source.

Pitch is indicated in the conventional way, i.e. 'keyhole-c' = c¹.

movement I

bar	part	comment
3	vla	p supplied in accordance with B
4-5	vcl	◀▶ supplied in accordance with B
11	-	poco rall. supplied in accordance with B
20, 21	vcl	note 2: double stop D-B (with slur from note 1) emended to tied single note D in accordance with RL's correction in B (transcription error in A)
24	vl II	notes 3-4: tie added in accordance with B
30	vl II, vla, vcl	note 1: marc. suppressed (not in B; interpreted as transcription error)
31	vcl	penultimate note: f# supplied in accordance with B
31	vl II, vla, vcl	note 5: marc. supplied in accordance with B
32	vla	◀ adjusted in accordance with RL's correction in B
34-35	vcl	▶ and ▶ supplied in accordance with B
39	vl I, II, vla	◀ and marc. note 3 are not in B
42	vl I, vla, vcl	dim. supplied in accordance with B
	vl II	◀ is not in B
43	vla, vcl	◀▶ supplied in accordance with B
	vla, vcl	dolce supplied in accordance with B
46	vla	▶ supplied in accordance with B
47	vla	last note: marc. supplied in accordance with B
51	vl II	f supplied in accordance with B
	vla	cresc. supplied in accordance with B
52	vla	note 3: marc. supplied in accordance with B
	vla	last note: b emended to a in accordance with B (transcription error in A)

58	vcl	⇒ tilføjet iht. B	58	vcl	⇒ supplied in accordance with. B
62-63	vl I	bue tilføjet iht. B	62-63	vl I	tie supplied in accordance with B
67	vl I	<i>pp</i> tilføjet iht. B	67	vl I	<i>pp</i> supplied in accordance with B
77	vl II	node 1: marc. rettet til ⇒ iht. B (afskriverfejl i A)	77	vl II	note 1: marc. emended to ⇒ in accordance with B (transcription error in A)
82	vla	node 1: ♯ tilføjet iht. B	82	vla	note 1: ♯ supplied in accordance with B
83	vl I, vla	◀⇒ findes ikke i B	83	vl I, vla	◀⇒ is not in B
	vcl	<i>molto espress.</i> tilføjet iht. B		vcl	<i>molto espress.</i> supplied in accordance with B
88	vl I	<i>p</i> tilføjet iht. B	88	vl I	<i>p</i> supplied in accordance with B
124	vl II	⇒ tilføjet iht. B	124	vl II	⇒ supplied in accordance with B
125	vl II, vla,		125	vl II, vla,	
	vcl	node 1 og 4: stacc. tilføjet iht. B		vcl	notes 1 and 4: stacc. supplied in accordance with B
	vl II	⇒ tilføjet iht. B		vl II	⇒ supplied in accordance with B
126	vl I	node 2: opstrøgsangivelse tilføjet iht. B	126	vl I	note 2: up-bow supplied in accordance with B
140	vl I, II,		140	vl I, II,	
	vcl	node 3: stacc. tilføjet iht. B		vcl	note 3: stacc. supplied in accordance with B
141	vl I	node 2: marc. tilføjet i analogi med t. 47	141	vl I	note 2: marc. supplied by analogy with b. 47
142	vl I	node 7: marc. tilføjet i analogi med t. 48	142	vl I	note 7: marc. supplied by analogy with b. 48
	vla	◀ tilføjet iht. B		vla	◀ supplied in accordance with B
144	vl II, vla,		144	vl II, vla,	
	vcl	node 1 og 4: stacc. tilføjet iht. B		vcl	notes 1 and 4: stacc. supplied in accordance with B
	vl II	node 5-6: bindebue fis ¹ -fis ¹ tilføjet iht. B		vl II	notes 5-6: tie fis ¹ -fis ¹ supplied in accordance with B
145	vl I	node 2: marc. tilføjet i analogi med t. 51	145	vl I	note 2: marc. supplied by analogy with b. 51
	vl II	bue node 1-3 tilføjet iht. B		vl II	slur notes 1-3 supplied in accordance with B
146	vla	node 3: marc. tilføjet iht. B	146	vla	note 3: marc. supplied in accordance with B
160-			160-		
162	vcl	bue fra t. 160 node 2 til t. 162 node 1 tilføjet iht. B	162	vcl	slur from b. 160 note 2 to b. 162 note 1 supplied in accordance with B
161-			161-		
162	vla	bue node 1-3 rettet til bue fra node 1 til t. 162 node 1 iht. B (afskriverfejl i A)	162	vla	slur notes 1-3 emended to slur from note 1 to b. 162 note 1 in accordance with B (error in A)
163	vla	node 1: marc. findes ikke i B	163	vla	note 1: marc. is not in B
173	tutti	<i>p</i> ændret til <i>più p</i> iht. B	173	tutti	<i>p</i> emended to <i>più p</i> in accordance with B

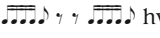

sats II (kilde B = primær kilde)

<i>takt</i>	<i>stemme</i>	<i>kommentar</i>
1-10	vl I, II,	
	vcl	A: figuren har stacc. på node 1-2 (jf <i>Retningslinjer for udgaven</i> , sidste afsnit, s. 60)
3	vl I	A: node 4: marc.; formodentlig afskriverfejl (findes ikke i B)
11	vcl	A: node 1-2: stacc. (ikke taget til følge, jfr. note t. 1-10 ovenfor)
	tutti	pause 1: halvtaktspausen er fjernet og takten ændret til 2/4 af RL i A i paralleltakten t. 54, men ikke her
17	vla	node 6: ♯ for d ¹ tilføjet iht. A
18	tutti	takten ændret fra 4/4 til 3/4 iht. A, hvori RL har annulleret ♯ på tredje taktslag
24-25	tutti	fermat over taktstregen mellem t. 24 og 25 annulleret af RL i A
48	vl I	<i>p</i> tilføjet iht. A (i analogi med t. 7)
50	vl I	A: <i>giocoso</i> (i analogi med t. 7); udeladt, overflødig (jfr. <i>giocoso sempre</i> i t. 46)
	vl I	◀ tilføjet iht. A (i analogi med t. 7)
54	tutti	takten ændret fra 3/4 til 2/4 iht. A, hvori RL har annulleret ♯ på første taktslag

movement II (source B = primary source)

<i>bar</i>	<i>part</i>	<i>comment</i>
1-10	vl I, II,	
	vcl	A: the figure has stacc. on note 1-2 (cf. <i>Editorial guidelines</i> , last paragraph, p. 60)
3	vl I	A: note 4: marc.; probably transcription error (not in B)
11	vcl	A: notes 1-2: stacc. (not followed, cf. annotation for bb. 1-10 above)
	tutti	rest 1: minim rest was deleted and the bar altered to 2/4 by RL in A in the parallel bar b. 54, but not here
17	vla	note 6: ♯ before d ¹ supplied in accordance with A
18	tutti	the bar emended from 4/4 to 3/4 in accordance with A, in which RL has annulled ♯ on the third beat
24-25	tutti	fermata above the barline between b. 24 and 25 annulled by RL in A
48	vl I	<i>p</i> supplied in accordance with A (by analogy with b. 7)
50	vl I	A: <i>giocoso</i> (by analogy with b. 7); suppressed, superfluous (cf. <i>giocoso sempre</i> in b. 46)
	vl I	◀ supplied in accordance with A (by analogy with b. 7)
54	tutti	the bar emended from 3/4 to 2/4 in accordance with A, in which RL has annulled ♯ on the first beat

61	tutti	takten ændret fra 4/4 til 3/4 iht. A, hvori RL har annulleret \ddot{z} på tredje taktslag	61	tutti	the bar emended from 4/4 to 3/4 in accordance with A, in which RL has annulled \ddot{z} on the first beat
67	vcl	A: bue node 3-5 (ingen stacc. node 5); afskriverfej? – udgaven følger B	67	vcl	A: slur notes 3-5 (no stacc. note 5); transcription error? – the edition follows B
68	tutti	A: RL har tilføjet <i>pp</i> som i B	68	tutti	A: RL has added <i>pp</i> as in B
68, 69	vcl	bue node 1-4 og 5-8 ændret til bue node 1-2, 3-4, 5-6, 7-8 iht. RLS ændring i A	68, 69	vcl	slur notes 1-4 and 5-8 emended to slur notes 1-2, 3-4, 5-6, 7-8 in accordance with RLS alteration in A
70	vl I	bue node 1-6 ændret til bue node 2-6 iht. RLS ændring i A	70	vl I	slur notes 1-6 emended to slur note 2-6 in accordance with RL's alteration in A
71	vl II	node 3-10: én bue ændret til to buer iht. RLS ændring i A	71	vl II	notes 3-10: one slur emended to two slurs in accordance with RL's alteration in A
74	vl I	node 14: $\#$ for h ¹ tilføjet iht. A	74	vl I	note 14: $\#$ before b ¹ supplied in accordance with A
	vla	node 9: $\#$ for h tilføjet iht. A		vla	note 9: $\#$ before b supplied in accordance with A
76	vl II	sidste node: \flat for h tilføjet iht. A	76	vl II	last note: \flat before b supplied in accordance with A
80	vla	A: node 1-2: stacc. (ikke taget til følge, jfr. note til t. 1-10 ovenfor)	80	vla	A: notes 1-2: stacc. (not followed, cf. annotation for b. 1-10 above)
82-83	vl I	buer ændret iht. til RLS ændringer i A	82-83	vl I	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
84	vl I	bue node 2-5 + node 6-9 ændret til stacc. iht. RLS tilføjelse <i>stac.</i> [] i A (ikke ændret i t. 85)	84	vl I	slur notes 2-5 + notes 6-9 emended to stacc. in accordance with RL's addition <i>stac.</i> [] in A (not emended in b. 85)
85	tutti	A: RL har tilføjet <i>pp</i> som i B	85	tutti	A: RL has added <i>pp</i> as in B
	vl II	bue node 2-6 ændret til to buer iht. RLS ændring i A		vl II	slur notes 2-6 emended to two slurs in accordance with RL's alteration in A
	vcl	A: sidste node: <i>cresc.</i> tilføjet af RL; udeladt, umotiveret		vcl	A: last note: <i>cresc.</i> added by RL; suppressed, unmotivated
85-87	vl II	buer ændret iht. RLS ændringer i A	85-87	vl II	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
86-87	vcl	buer ændret iht. RLS ændringer i A	86-87	vcl	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
87-89	vl I	buer ændret iht. RLS ændringer i A	87-89	vl I	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
93-94	vl I	buer ændret iht. RLS ændringer i A	93-94	vl I	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
95-96	vcl	buer ændret iht. RLS ændringer i A	95-96	vcl	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
98	vla	node 3: h rettet til gis iht. RLS ændring i A	98	vla	note 3: b emended to g $\#$ in accordance with RL's alteration in A
110	tutti	takten ændret fra 4/4 til 2/4 iht. A, hvori RL har annulleret halvnodepausen på første taktslag	110	tutti	the bar emended from 4/4 to 2/4 in accordance with A, in which RL has annulled the minim rest on the first beat
110	tutti	A: RL har tilføjet <i>ff</i> som i B	110	tutti	A: RL has added <i>ff</i> as in B
112-			112-		
113	vl I	$\Rightarrow p$ tilføjet iht. RLS tilføjelse i A	113	vl I	$\Rightarrow p$ supplied in accordance with RL's addition in A
114-			114-		
115	vl I	bindebue fra t. 114 node 1 til t. 115 node 1 fjernet og bue i t. 115 node 1-4 ændret iht. til RLS ændringer i A	115	vl I	slur from b. 114 note 1 to b. 115 note 1 suppressed and slur in b. 115 notes 1-4 emended in accordance with RL's alterations in A
116	vl I	\Leftarrow fra node 2 til 6 ændret til \Leftarrow iht. RL ændring i A	116	vl I	\Leftarrow from notes 2 to 6 emended to \Leftarrow in accordance with RL's alteration in A
117	vl I, vla	buer ændret iht. RLS ændringer i A	117	vl I, vla	slurs emended in accordance with RL's alterations in A
118	vl II	A: node 1-4: \Leftarrow tilføjet af RL (<i>f</i> findes ikke i A i denne takt); udeladt, umotiveret	118	vl II	A: notes 1-4: \Leftarrow added by RL (<i>f</i> is not in A in this bar); suppressed, unmotivated
124	tutti	A: <i>ff</i> tilføjet af RL; ikke taget til følge, B har <i>ffz</i>	124	tutti	A: <i>ff</i> added by RL; not followed, B has <i>ffz</i>
129	tutti	A: <i>ff</i> tilføjet af RL; ikke taget til følge, B har <i>ffz</i>	129	tutti	A: <i>ff</i> added by RL; not followed, B has <i>ffz</i>
133	tutti	<i>pp</i> ændret til <i>p</i> iht. RLS ændring i A	133	tutti	<i>pp</i> emended to <i>p</i> in accordance with RL's alteration in A
133-			133-		
134	vl I	buer ændret iht. RLS ændringer i A	134	vl I	slurs emended in accordance with RL's alterations in A

135 vl II takten er i A (og B) noteret hvilket udgiveren anser for at være en åbenlys fejlnotation, da figuren altid falder sammen med taktslaget; pause 2 er således fjernet og indsat til sidst i takten, således at taktens anden halvdel får denne rytme:

sats III

takt stemme kommentar

1, 2, 5, 6, 13, 14, 44, 45 vl I node 2: h ændret til enharmonisk ces¹ i analogi med t. 17, 18, 48, 49, 78, 79, 82 etc.

38 vl I node 6-7 = fis²-e², men i gentagelsen t. 115 = gis²-fis²-e²

60, 137 vla ♯ for f¹ tilføjet redaktionelt i analogi med den musikalske kontekst

65, 142 vl II node 1-4 ændret fra a¹-as¹-g¹-g¹ til b¹-a¹-gis¹-gis¹ i analogi med t. 59, idet hele passagen t. 63-68 er transponeret en halvtone op i forhold til t. 57-62 (RL må være kommet til at kopiere t. 59; samme fejl findes i skitsen kilde D1)

70 vla node 2: en tydelig streg over noden opfattes her som et (om end noget umotiveret) staccatissimo (i gentagelsen t. 147 reproducerer CL denne notation)

102 vla <> findes her, men ikke første gang t. 25 og ikke i t. 103, t. 106-107 etc.

sats IV

takt stemme kommentar

78 vcl node 2: marc. tilføjet redaktionelt i analogi med t. 223

79 vcl bue node 4-6 ændret til bue node 5-6 i analogi med t. 81 (tonegentagelse)

86 vl I node 2: marc. tilføjet redaktionelt i analogi med t. 84 og t. 222

89 vcl node 1-2 rettet fra E-Dis til D-Cis i analogi med t. 225

94 tutti *dim* tilføjet redaktionelt i analogi med t. 230

101 vl I, II, vla *p* tilføjet redaktionelt i analogi med t. 237

107 vl II node 1: ♯ for g¹ ændret til ♭ i analogi med t. 105 (RL har umotiveret rettet ♭ til ♯ i t. 107)

151-152 vcl dybeste tone rettet fra E til C (E tolkes som en skrivefejl)

158 vl I, II <> tilføjet redaktionelt i overensst. med t. 38

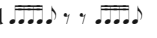

163 vl I bue node 5-8 ændret til bue node 5-6 + bue node 7-8 i overensst. med t. 42

223-225 vcl node 1: marc. tilføjet redaktionelt i analogi med t. 87-89

244 vla node 3: marc. tilføjet redaktionelt analogi med t. 108 (vl I)

248 vl I node 3: marc. tilføjet redaktionelt i analogi med t. 112 (vla)

Bendt Viinholt Nielsen, august 2011 (rev. okt. 2014)

135 vl II in A (and B), the bar is notated which the editor regards as an obvious notational error, since the figure always coincides with the beat; rest 2 is therefore suppressed and supplied at the end of the bar so that the rhythm of the second half of the bar is like this:

movement III

bar part comment

1, 2, 5, 6, 13, 14, 44, 45 vl I note 2: b emended to enharmonic c¹ by analogy with bb. 17, 18, 48, 49, 78, 79, 82, etc.

38 vl I notes 6-7 = f²-e², but in the repetition b. 115 = g²-f²-e²

60, 137 vla ♯ before f¹ supplied editorially by analogy with the musical context

65, 142 vl II note 1-4 emended from a¹-a¹-g¹-g¹ to b¹-a¹-g¹-g¹ by analogy with b. 59, since the whole passage b. 63-68 has been transposed up a semitone compared to bb. 57-62 (RL must have copied b. 59 by accident; the same error is in the sketch source D1)

70 vla note 2: a distinctive stroke above the note is perceived here as a staccatissimo (albeit somewhat unmotivated) (in the repetition b. 147 CL reproduces this notation)

102 vla <> is found here but not the first time b. 25 and not in b. 103, bb. 106-107, etc.

movement IV

bar part comment

78 vcl note 2: marc. supplied editorially by analogy with b. 223

79 vcl slur notes 4-6 emended to slur notes 5-6 by analogy with b. 81 (repetition of note)

86 vl I note 2: marc. supplied editorially by analogy with b. 84 and b. 222

89 vcl notes 1-2 emended from E-D² to D-C² by analogy with b. 225

94 tutti *dim* supplied editorially by analogy with b. 230

101 vl I, II, vla *p* supplied editorially by analogy with b. 237

107 vl II note 1: ♯ before g¹ emended to ♭ by analogy with b. 105 (RL has unmotivatedly corrected ♭ to ♯ in b. 107)

151-152 vcl lowest tone emended from E to C (E is interpreted as a notational error)

158 vl I, II <> supplied editorially in agreement with b. 38

163 vl I slur notes 5-8 emended to slur notes 5-6 + slur notes 7-8 in agreement with b. 42

223-225 vcl note 1: marc. supplied editorially by analogy with b. 87-89

244 vla note 3: marc. supplied editorially by analogy with b. 108 (vl I)

248 vl I note 3: marc. supplied editorially by analogy with b. 112 (vla)

Bendt Viinholt Nielsen, August 2011 (rev. Oct. 2014)

